

Adrian MIHALACHE

Zilele Marinei

Dacă Ziua Marinei cade vara, de Sfânta Maria, zilele Marinei s-au sărbătorit între Sf. Mihai și Sf. Matei. Marina Constantinescu, în al doilea an al mandatului său de selecționar unic al Festivalului Național de Teatru, a făcut din zilele sale o sărbătoare în care ne-am bucurat cu toții. A fost prima dată când munca echipei de organizare, poate mai intensă ca oricând, a fost atât de bine dusă și condusă, încât eforturile au rămas invizibile. Totul a părut să meargă de la sine, fără scrâșneli și fără bâlbâieli.

Pentru prima dată, Festivalul a avut o participare internațională. Am putut vedea florilegiul stagiunii trecute, dar și câteva noutăți, într-un context care a stârnit comparații și emulații. Ca într-o vestită piesă de teatru, totul a fost bine, pentru că s-a sfârșit cu bine.

Un mare câștig al acestei ediții a fost faptul că lansările de carte nu au mai fost expediate ca *lever de rideau*, în foaier, înainte de spectacole, în rumoarea celor care socializau, fără să se sinchisească de vorbitori sau de autori. Spațiul Teatrului Act s-a dovedit, la orele dimineții, perfect adecvat pentru a pune în valoare cărți de teatru ispititoare și originale. Cărți îngrijite cu devotament de echipa revistei *Teatrul azi*, ca *Actori români – societari ai Comediei Franceze* de

Alexandru DARIE, Marina CONSTANTINESCU și TOMPA Gábor

Foto: Sorin Radu

Anca Costa-Foru, volumul de *Cronici teatrale* ale regretatului Victor Parhon, *Valeriu Moisescu – aventuri cu final imprezibil* sunt numai câteva din volumele elegante, substanțiale și interesante, care au fost prezentate așa cum se cuvine, în mijlocul unui public realmente interesat.

Conferințele soților George Banu–Monique Borie au avut grație și elevație. Jean Guy Lecat a repetat performanța sa de la Sibiu, vorbind despre semnificația spațiului teatral. Ateliere și colocvii au făcut din zilele Festivalului o școală în care oricine avea de ales între a învăța și a se exprima.

În afară de meritul internaționalizării, selecția Marinei Constantinescu are și meritul actualizării. Marina nu a navigat doar prin producția stagiunii trecute, ci a pescuit și prospături, riscând să ridice în năvod, printre peștii mari, și ceva caracudă. Transgresarea criteriului după care în festival intră doar spectacolele stagiunii precedente a avut rațiunile ei. Nu ne dăm seama bine dacă, după vorba lui Pascal, au fost rațiunile inimii, pe care Rațiunea le ignoră. *Burghezul gentilom*, premiera de *sommet* a Naționalului bucureștean, a fost jucat în deschidere, ca *hors d'œuvres*. Despre el se poate spune fie că e un monumental spectacol de prost gust, fie că e un spectacol de un monumental prost gust. Impresionați de cei care reușesc în străinătate, românii sunt stupefiați când ajung să-i vadă, pe unii, la ei acasă. Două spectacole au avut premiera oficială în festival și unul a fost invitat special. Acesta din urmă, *Purificare* de Sarah Kane, în regia lui Andrei Șerban, a fost sarea și piperul, el născând controverse în care regizorul însuși s-a amestecat prin *e-mail*, de peste ocean. El a dat peste gură celor care au avut rezerve, taxându-i drept pudibonzi, retardați și neduși prin lume. Artistul care se

amestecă în receptarea operei sale, reacționând „la nervi”, își asumă însă un mare risc, acela de a cădea în ridicol. Marina Constantinescu a motivat includerea *extra-urilor* prin aceea că, dacă ar fi așteptat ediția următoare, spectacolele s-ar fi putut răsufla. Argumentul e amuzant: dacă ar fi să-l luăm în serios, am propune ca pe afișul fiecărui spectacol să se indice, ca pe articolele din supermarket, data până la care se poate viziona, fără pericol de a ne intoxica. În afară de *Telefonu', omleta și televizorul'* a lui Al. Dabija și de *Neînțelegera* lui Felix Alexa, au mai fost premiere recente, de maxim interes, dar se presupune, probabil, că acestea nu vor expira așa de curând.

Spectacolele selectate au trebuit să se confrunte cu cele importate, dintre care două – *Ivanov* al lui Ascher și *Cevengur* al lui Dodin – au fost excepționale. Față de acestea, unele spectacole din selecția națională, deși mustesc de idei și de talent, par incomplet încheigate, îndeosebi în ceea ce privește gestionarea scenelor de grup. Totuși, *Elizaveta Bam* al lui Al. Tocilescu (în ciuda rezervelor pe care le am asupra alegerii nefericite a textului), cele două spectacole ale lui Radu Afrim, *Joi.mega.Joi* și *Plastilină*, ca și *Vremea dragostei, vremea morții* al lui Radu Alexandru Nica n-au nimic de pierdut prin comparație, ba dimpotrivă. Se întâmplă deseori în teatru, ca în viață: te examinezi, te îngrozești; te compari, te liniștești. Ne putem liniști pe deplin, dacă luăm în considerare celelalte spectacole invitate, bune și ele. Patrice Chéreau ne-a citit cu intonație din Dostoievski în franceză, făcându-ne să ne amintim cu nostalgie de inovatorul care a fost cândva, pe vremea când șoca la Bayreuth, regizând *Tetralogia*, iar *Macbett*-ul balcanic de la Bitolia, regizat de Ion Caramitru, a avut antrenul unui concert cu Bregovic. În raport cu orizontul de așteptare, cireasa de pe tortul festivalului a fost spectacolul lui Nica, o orchestrație rafinată și complexă a semnelor teatrale, excelent susținută de trupa Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu.

Celelalte secțiuni ale Festivalului ridică anumite probleme care se cer clarificate. Nu se înțelege bine distincția dintre teatru-dans, dans-dans și *performance*. Dansul cu elemente dramatice consistente a putut fi văzut în spectacolul lui Răzvan Mazilu, *Un tango mas*, și în cel al trupei irlandeze *Echo Echo Dance Company*. În rest, modulul dans a fost doar dans și poate ar trebui organizat un festival separat pentru el. Pe de altă parte, când un artist plastic se expune pe sine, gol, într-o cușcă, la Bienala din Veneția, el propune un *performance* și nimeni nu-i spune, ca burghezului gentilom, că, de fapt, face teatru, fără s-o știe. În ceea ce privește modulul INDIE (Independentă–Noutate–Diversitate–Inițiativă–Experiment), nu avem de-a face nici cu alternativă, nici cu experiment. Sunt spectacole mai bune, mai rele, care nu diferă de cele din secțiunea oficială decât prin formatul ceva mai redus. Teatrul poate fi alternativ doar dacă propune ceva total incongruent cu *mainstream*-ul. Este experimental dacă nu-și propune performanța, ci cercetarea, fiind, în acest caz un laborator, la care publicul participă din curiozitate sau din ambiția de a fi *trendy*. Prin teatru independent nu putem înțelege decât teatrul privat, care depinde, totuși, și el de ceva, anume de public și de sponsori. Dacă vorbim de proiecte, nici nu avem nevoie de un teatru stabil: grupuri adunate *ad-hoc*, pentru o perioadă limitată, pot închiria oricând spații în care să joace un număr de reprezentații, dinainte decis.

Trebuie să mărturisesc că am trecut prea repede peste spectacole excelente, pe care le văzusem mai demult. Frumusețea sărbătorii Marinei a fost aceea că, precum o mireasă la ceremonie, a purtat și ceva vechi și ceva nou, și ceva de împrumut și ceva de culoare albastră. *Something old and something new, something borrowed, something blue.*

Discipolii de VISKY András, regia TOMPA Gábor.

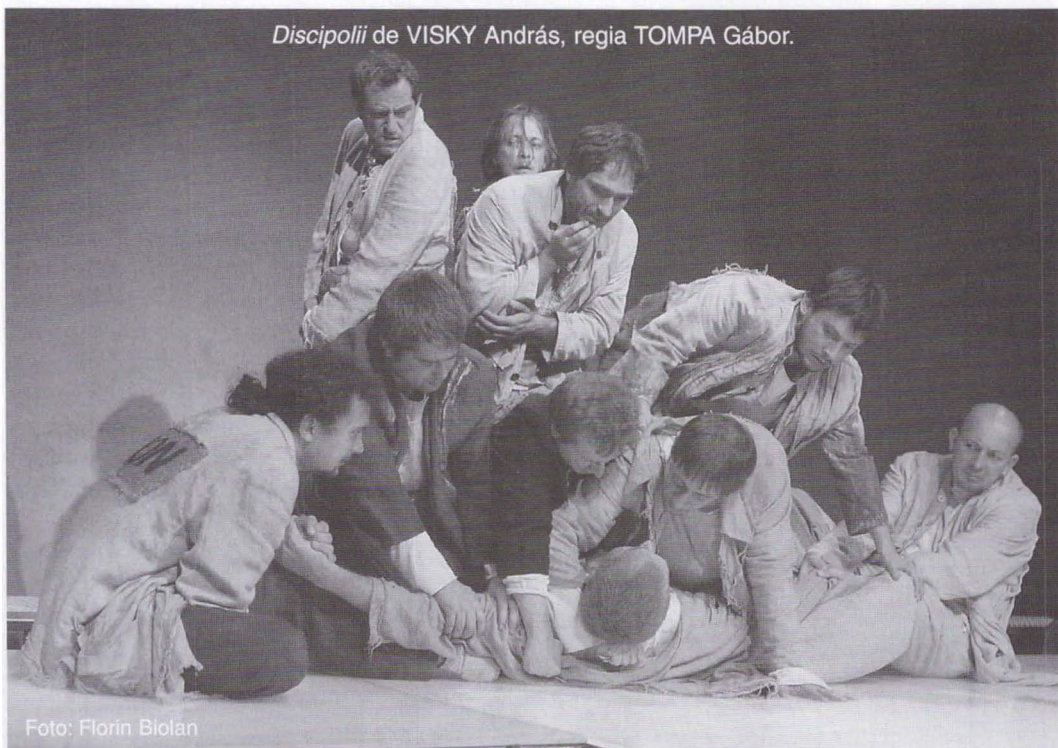

Foto: Florin Bolan

Lelia CIUBOTARIU și Șerban PAVLU în *Molly Sweeney* de Brian Friel, regia Alexandru DABIJA

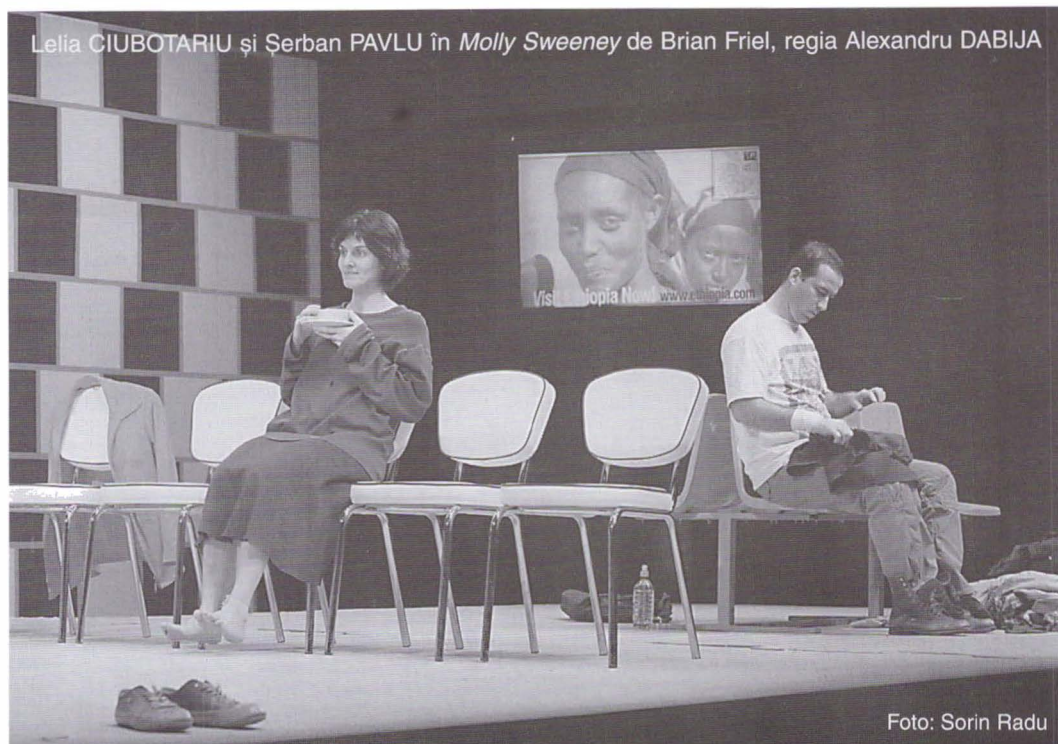

Foto: Sorin Radu

Boris GAZA și Ioana IACOB în *Opera de trei parale* de Bertolt Brecht, regia Victor Ioan FRUNZĂ

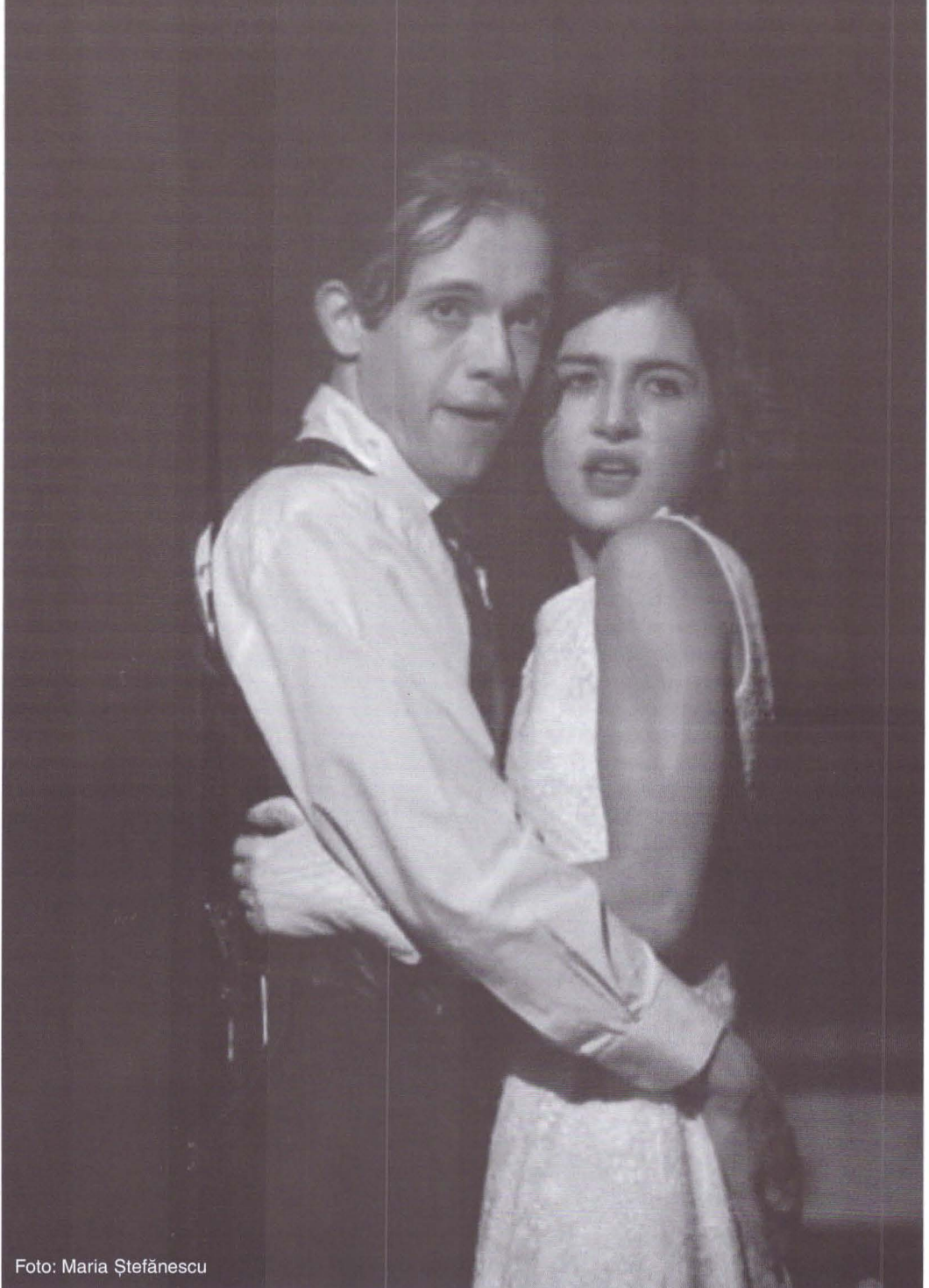

Foto: Maria Ștefănescu

Cătălin PĂTRU și Ofelia POPII în *Vremea dragostei, vremea morții* de Fritz Kater,
regia Radu Alexandru NICA

